

Štěpán Smolen

BUĎ, KDE

O moudrosti púštnych otcov a nástrahách
dnešnej doby

SI

Zízal som teda na cudzinca, ktorý sa pred chvíľou takpovediac priznal k púštnemu otcovstvu; on mi však moje zízanie neopätoval, lebo ho práve upútala oná slečna cez uličku. Čakal som, že môj nezvaný hosť bude udivený veľkoleposťou moderných vynálezov, a už som sa chystal podať k nim vysvetlenie, keď tu sám prehovoril – a prvýkrát rozvitejšou vetou:

„Duša je studnička – keď ju prehľbiš, tak sa očistí, keď ju zasypeš, tak zmizne.“

Od čudákov s fúzmi sa azda ani nečaká, že by hovorili bez pátosu a k veci. Takýmto pánom sa bežne toleruje, keď okolo seba metajú múdrosti. Zhovievavo som sa teda usmial, bez toho, aby som sa priveľmi staral o zmysel tých slov. Skôr ma zaujímalo, ako sa toho trhana strasiem.

Ale minúty plynuli a veta vo mne znela ďalej a ja som zrazu sám seba videl ako studňu zasypanú škvarou, ktorá prestala dávať vodu. Na rozdiel od slečny nepotrebujem ani monitor, aby som bol plný črepiniek informácií, myšlienok a plánov.

Ten neohrabaný muž po mojej pravici ma odpudzoval aj priťahoval zároveň. Pripadal mi ako pravý protipól dievčata cez uličku a hádam aj mňa samého. Kvôli svojmu sústredenému pokoji sa tu – v uháňajúcom autobuse, medzi ľuďmi, ktorých prsty ťukali po displejoch – zdal byť cudzincom ešte viac než kvôli svojmu vzhľadu a zápachu. Bol zúfalo nesúčasný, ale nezдалo sa, že by túžil byť súčasnejší. Keby ho druhí v autobuse videli, pravdepodobne by ním opovrhovali, tí lepší by azda boli pohnutí súcitom. Ale čo keď sa – napadlo mi kacírsky – pod odpudzujúcou škrupinou skrýva jadro hodné obdivu? A na okamih som celkom jasne zbadal, že cudzinec má kľúč ku skutočnosti, ktorý nepoznám. Prial som si nakuknúť do jeho tajomstva, ale to želanie

sa rýchlo pominulo, pretože otázky bolia. Zľakol som sa, že by ma mohli priviesť až na pokraj námahy zvanej duchovný život, a v snahe utiecť im zapol som obrazovku pred sebou – muža si nevšímajúc a dúfajúc, že zmizne. Monitor ma okamžite zahrnul množstvom reklám na dialky. Pozýval ma do práce na Novom Zélande, na štúdium v Štátoch a na dobrovoľníčenie ktoviekde. „Akurát *ktoviekam* by som sa aj pozrel,“ povedal som si a oddal som sa snívaniu.

Už som sa pomaly začínal túlať po miestach, kde hučí more a kde sa hory týčia k nebesiam, keď tu pocítim nielen pach, ale aj pohľad, ktorý sa nepríjemne uprel na moje ja. Predmetom cudzincovho zízania už nebola tá všetko stíhajúca slečna. Domnelý púštny otec teraz nezdvorilo bodal očami práve do mňa, a keď som sa mu podráždene pokúsil bodnutie vrátiť, jeho zreničky tvrdohlavo odmietali uhnúť.

„Ak je strom často presádzaný, neprinesie plody,“ poznamenal fúzač vzápätí.

Cítil som sa, samozrejme, dotknutý, že ma už aj moje vlastné predstavy odmietajú chváliť. Pohľadom som teda starcovi naznačil, že pre mňa nie je púštnym otcom, ale obyčajným starigáňom, odvrátil som sa k okienku a simuloval spánok. Autobus sa zatiaľ prudko hnal na juh. Keď konečne zastavil a ja som otvoril oči, nebol pri mne ani cudzinec, ani tá slečna cez uličku.

S istou úľavou z konca oných vízií som v rodnom meste vystúpil a stretol som sa tu s takmer tridsiatimi bývalými spolužiakmi. Za ten večer som si vypočul nepreberné množstvo príbehov. Všetci sme sa nachádzali v bode, kde sa dvadsiatka strieda s tridsiatkou a kde už hra na nedospelú mladosť pôsobí trochu divne. Útočil na nás stredný vek. Ale – podľa meradla zmien – čas akoby sa od

chvíle, keď sme sedeli v laviciach, ani veľmi nepohol. Len málokto-
 rým sa narodilo dieťa. Viacerým sa pritrafil partner, často zahra-
 ničný, často už niekoľký v poradí; či však životný, to bolo zatiaľ
 ťažké povedať. Od maturity – ktorá je samotným svojím názvom
 spojená s dospelosťou – ubehla už dekáda, ale prstienky vyjadrujú-
 ce záväznosť vzťahu sa leskli nanajvyš na piatich prstoch. Stabilný,
 zakorenený život sme niektorí len očakávali, zatiaľ čo iným sa myš-
 lienka na záväzok zdala zbytočná. Zajtra, raz, inokedy.

V noci cestou späť som sa z autobusu pozeral von do tmy a mys-
 lel na to, že viac ako vekom informácií alebo internetu je naša
 doba *vekom nestálosti*: nestálosti myšlienok, miest, vzťahov a ži-
 votných ciest. Ako sa na obrazovke preklikávame z okna do okna,
 preklikávame sa aj z partnera na partnera a z miesta na miesto.

Ale snažiac sa neprepadnúť dedkovitej skepse, usiloval som sa
 hneď sám seba uchlácholiť. Možno nie je prečo hundrať, mož-
 no by bolo skôr namieste ďakovať za požehnanú možnosť zme-
 ny – za to, že už nie sme pripútavaní k miestam a ľuďom, že už
 neprežívame informačný nedostatok a môžeme si užívať voľnosť,
 o akej sa našim predkom ani nesnívalo. Prečo by sme mali na seba
 znova privolať putá v podobe života na jednej stráni, s jedným
 človekom doma, jednými ľuďmi v susedstve a len jednou knihou
 na poličke? Prečo nevelebiť slobodu nového veku?

Do môjho sebachlácholenia sa náhle ozval známy hlas:

„Zostarni pri svojom diele.“

Bol to zas púštny otec narušiteľ. Opäť čakal na sedadle, len aby
 si rýpol. Pozrel som sa naňho a pomyslel som si, aký je ten chlap
 neaktuálny. Celý život sedí v nejakej jaskyni – najskôr kdesi na
 Sahare, kde každý deň trvá dvanásť hodín horúcich a noc dva-
 násť hodín mrazivých. A keď vykukne von z jaskyne, vidí iba ka-

mene. Prežíva roky rovnakých dní neustále na tom istom mieste v rytme tých istých činností – tisíce odspievaných žalmov, tisíce upletených košíkov a rozptýlenie žiadne. A pritom by určite nemusel byť priklincovaný k cele. Spokojne by si mohol odísť do Alexandrie alebo inde, ale on zostáva. Prečo to robí? A ako to môže znieť?

„Si zvedavý?“ usmial sa sused. „Veď čoskoro uvidíš. Povediem ťa.“

„É?“ odpovedal som duchaplne.

Niežeby ma nezaujímali odpovede na všetky tie otázky, o ktorých som popíjajúc téglíkovú kávu nezáväzne premýšľal. Niežeby som nechcel vedieť, prečo tí na púšti tak veľbia stálosť a či to nemôže niečo povedať aj mne, ale pri predstave, že ma tento vtieravý strašiak potiahne niekam za sebou, mi naskakovala husia koža.

„Volám sa Kasián. Pokojne mi tykaj,“ povedal. A po chvíli so vševediacim úsmevom dodal: „Prídem si po teba.“

Pochopiteľne, mám sklón brať vyhrážky vlastných predstáv na ľahkú váhu.

Lenže on skutočne prišiel.